

Опит за алтернатива на преподаване в лекционния курс по „информационни технологии“

Валя Гинчева, Сълзица Стойчева

We carried out a research about the possibility of applying computer technologies as a factor for refreshing the teaching strategies. We lecture "Computer Technologies" to students from the major "Social Work"-post-college studies to Bachelor degree. We try to realize practically scientific-based planning and building-up a teaching strategy by combining in the best way all factors influencing the learning efficiency.

Key words: *teaching, strategy, computer technologies*

ВЪВЕДЕНИЕ

Съвременните схващания за преподаването разширяват съдържанието на понятието "преподаване", включвайки в него всички съществени професионални дейности на преподавателя, отнасящи се до планирането, осъществяването, оценяването и контролирането на процеса на обучение и неговите резултати. Отмина времето, когато понятието "преподаване" се идентифицираше само с функциите на преподавателя като източник на информация. Стратегията на преподаване не е просто една от дейностите на преподавателя, а план за ученето на някого. Той включва представянето на информацията, дейностите на студентите, материалите, с които ще се работи на групи или индивидуално; начин по който ще бъде контролиран и доказан напредъка на студентите. Конкретната стратегия може и да не включва дейност, която традиционно се идентифицира с понятието преподаване. Представянето на информацията може да се осъществи чрез компютърна медия. Следователно, стратегията на преподаване е "свкупност" от всички дейности и ресурси, които преподавателя планира и използва, за да улесни ученето на студентите при реализирането на определена образователна цел.

ИЗЛОЖЕНИЕ

При планирането на стратегията на преподаване трябва да се има предвид преди всичко целта, която искаме да постигнем със студентите. Личните цели на студентите и тяхната представа за постижения са също съществен фактор, непознаването и пренебрегването на който би довело до отклонение от общата цел.

При подбора и конструирането на преподавателски стратегии като съществени фактори трябва да бъдат отчетени спецификата на образователното съдържание на съответната дисциплина, институционалният, социалният и професионалният контекст, в който се провежда обучението а също така и начина, по който хора учат.

Направените научни изследвания върху стратегиите на преподаване не дават конкретни практически и методически указания за подбор на подходящи стратегии за достигане на специфични цели. Посочват се фактори, които повлияват ефективността на ученето, сред които са: предварителните знания, равнището на интелигентност, мотивацията както и специфични образователни компоненти като естеството на учебния предмет, структурата на курса, време за учене и начини на оценяване, и стратегията на преподаване. Предвид факторите, влияещи на ефективността на учене не може да се твърди, че съществува единствена сигурна и надеждна стратегия на преподаване за постигане на определена цел. Много фактори, влияещи върху избора и ефективността на определена стратегия за преподаване, са основание за търсене отговор на отдавна дискутиран въпрос: "Преподаването повече изкуство ли е, отколкото наука?" Наличието на много фактори, влияещи на ефективността на процеса не означава, че при едно оптимално съчетаване те няма да доведат до по-високо качество на осъществяване

на процеса. Това изисква предварително, научно и практически обосновано планиране на преподавателската стратегия като цяло, на която може да се гледа като на взаимно-обвързани, предполагащи се и произтичащи една от друга съвкупност от стратегии към реализиране на общата цел на обучение.

Предмет на нашето изследване са стратегиите за преподаване, проектирани и използвани в курса по Информационни технологии на специалност Социални дейности-бакалавър, продължаващо обучение след степен "специалист" от завършен преди това медицински колеж. Обучението е задочно.

Опитахме се да открием конкретни измерения на дискутираните по горе фактори като определящи по отношение на преподавателските стратегии.

Основната цел на курса: овладяване на знания за информационните технологии и умения те да бъдат прилагани в различни сфери на социалната дейност. В съдържателно отношение се предвижда изучаване на графичен интерфейс в лицето на Windows, текстообработка (Word), електронни таблици (Excel), електронни комуникации (Интернет). В организационно отношение курсът бе осъществен чрез лекции (компютърно презентирани), след приключването на който студентите трябваше да представят разработени групови проекти.

При конструиране на стратегиите на преподаване за този курс трябваше да представим аргументиран отговор на въпроса: "С какво информационните технологии могат да подпомогнат бъдещата професионална реализация на студентите т. е. става дума за подбора на образователното съдържание и неговата организация. В търсене на отговор на този въпрос на студентите бе поставена задача по време на едномесечния си стаж в социалните заведения да наблюдават и опишат характеристиките на информационната среда, какви са информационните потоци, кой и как ги обработва и представя и за какви цели служи информацията. Получената информация бе обобщена със заключението, че една от най-съществените информационни дейности на социалните заведения в наши дни е да дават информация за себе си пред обществото и управляващите органи с цел да отчетат дейността си и привличат средства за своето функциониране. Част от тези дейности е пряко свързана и с рекламата. Това ни даде идея да потърсим проекциите на информационните технологии в презентирането и рекламирането на социалните дейности.

Определящи по отношение на преподавателските стратегии са входящото ниво на студентите и тяхната мотивация и нагласа за изучаване на курса. По тази причина подложихме студентите на тест за установяване входящото ниво на знания и умения за най-популярните информационни и компютърни технологии. Обработената информация послужи като основа при конструирането на курса. Анализирайки данните от теста констатирахме, че 60% от студентите са работили с компютри преди започването на курса, а останалите около 40% не са работили с компютри т. е. започват курса като начинаещи. От първата група студенти около 50% могат да работят с Windows, Word и Excel и съответно от същата тази група около 30% могат да работят с Power Point и Интернет.

Данните, отнасящи се до владеене на текстообработката, като съществена част от образователното съдържание на курса са: 45% от студентите преценяват, че умеят да въвеждат текст, 43% - умеят да редактират, 40% - да работят с файлове, 10% - с таблици, 9% - със схеми. В Windows - 51% от студентите могат да работят с прозорци, 42% - да работят с файлове, 29% - с менюта, 25% - с аксесоарите.

При организирането на груповата дейност се взеха предвид данните от входящия тест. Студентите разделихме на групи (10 групи по 13 студента), в които попаднаха студенти с приблизително еднакво ниво на владеене на технологиите и сходни интереси. Така на всеки студент бе дадена възможност да развие по-нататък знанията и уменията си, съобразно своето индивидуално ниво.

Стратегията на преподаване, гарантираща реализиране на основната цел на курса, намери различни съдържателни и организационни измерения при работата по групи, даваща възможност курсът да е полезен за всеки студент поотделно. Конструирането на тази стратегия бе подчинено на идеи и парадигми, обосноваващи конструктивния подход към обучението. Фундаментална в това отношение е идеята не просто за изучаване на информационните технологии, а за конструирание на собствено знание за тях и тяхното приложение чрез интегриране на нови знания и умения в контекста на собствения опит на студентите. В процеса на обучение се стремяхме към индивидуализация на същото при съчетаване на теоретичното с практическото познание на базата на ситуационно учене, учене чрез действие и решаване на проблеми. Целта е не просто овладяване на знания за информационните технологии, а развитие на мисленето, способностите за нестандартно когнитивно поведение, развитие на комуникативните способности и умение за работа в група.

При работата върху своите проекти студентите прилагат на практика овладените теоретични знания, като по този начин процесът е активен, а резултати са трайни.

Поставихме си за цел да изследваме по-детайлно мотивацията за изучаване на информационните технологии. Данните от анкетата сочат, че най-високи стойности в мотивацията имат възможностите за намиране на работа, за интелектуално развитие, за разширяване на кръгозора. Изследването, касаещо мотивацията и нагласата на студентите към курса стана допълнителен аргумент за въвеждане на диференциално изучаване на информационните технологии и групирането на начинаещите студенти отделно от напредналите.

Интегриращ център в стратегията на преподаване бе изискването да се разработи проект от всяка група студенти целта на който да бъде информация за конкретно социално (здравно) заведение с рекламна цел. Като първоначален етап поставихме задача на всяка една от групите студенти да се запознаят с подобен такъв действащ проект и да направят под формата на реферат описание на същия. Представените реферати описваха действащи в системата на социалните дейности и здравеопазването програмни продукти като: Месечно движение на здравно осигурени лица (РЗОК); Хирургия (Епикриза); Социално подпомагане; Dental master – управление на частни стоматологични кабинети; Медика – програмен продукт за личния лекар и други.

Следващия (втори) етап включва теоретичното проектиране на презентациите, който етап изисква студентите да имат конкретни и аргументирани отговори на въпросите отнасящи се до предназначението на презентацията и очакваните резултати, евентуалните потребители и техните особености, обема информация и нейния подбор и структуриране, с помоща на коя информационна технология да се презентира тази информация, с кои възможности на информационните технологии и как да се привлече вниманието на потребителите.

Като трети етап в разработката на проекта студентите пристъпиха към осъществяване на теоретичния замисъл на проекта. Студентите експериментираха върху въведен от тях текст, променяйки начина на неговото представяне – в колони, таблично, графично. Тук някои от студентите започнаха да използват готов графичен материал, достъпен чрез Интернет, посещавайки сайтове, съдържащи информация за социалните дейности, заведения, инициативи. По този начин информационните технологии от цел на изучаване се трансформират в средство за реализиране на конкретни учебни задачи, които задачи имат пряко отношение към бъдещата професионална дейност на студентите. В процеса на груповото проектиране, разработване и представяне на материалите, студентите развиват своите комуникативни умения.

При състоялата се защита на своите презентации студентите по групи трябваше да обосноват вземането на определени решения, да аргументират предпочитанията си на една технология пред друга, избора си на определени средства, техники и пр. Така бе осъществена рефлексия върху направеното, което спомогна и за по-задълбоченото му осмисляне.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Нашето изследване не е окончателно приключило тъй като имаме идея тази част от студентите, които ще продължат да се обучават в следващата степен – магистър на същата специалност (Социални дейности), да продължат своята работа по проектите с цел професионално осъвършенстване на същите.

На този макар не докрай завършен етап от нашият изследване можем да твърдим, че ефективна преподавателска стратегия е тази, която подпомага ученето на студентите, като по този начин осигурява техния напредък към целта. Съдейки от постиженията на студентите от този курс констатирахме със задоволство, че конструираната от нас стратегия работи успешно.

Проведения курс по Информационни технологии и анализа на резултати от него водят до някои съществени заключения:

- за повишаване на ефективността на преподавателските стратегии в обучението по Информационни технологии изключителен принос има трансформирането на технологиите от цел на изучаване в средство за решаване на професионални задачи от студентите;

- контекстното изучаване на технологиите повишава мотивацията и активността на студентите;

- осъществяването на обучението в група допълнително стимулира студентите, както напредналите, така и тези без опит;

- контекстното проектно ориентирано обучение по информационни технологии улеснява преподавателя при отговора на въпросите за избора на преподавателска стратегия по информационни технологии.

Така организираното обучение прави дейността на студентите осмислена и лично значима .

ЛИТЕРАТУРА

[1] Павлов, Д. Образователни информационни технологии. Модул първи.С.,ИК "Даниела Убенова", 2001.

[2] Павлов, Д. Образователни информационни технологии. Модул втори.С.,ИК"Даниела Убенова", 2001.

[3] Тодоров,Ю.Информационни технологии в образованието.С., Веда Словена – ЖГ, 2000.

[4] Петров, П.,М. Атанасова. Образователни технологии и стратегии на учене.С., Веда Словена – ЖГ, 2001.

За контакти:

Гл. асистент Валя Симеонова Гинчева, Катедра "Методики", Педагогически колеж – Плевен, тел. 064 84 09 72, e-mail: valgin@abv.bg

Гл. асистент Сълзица Василева Стойчева, Катедра "Методики", Педагогически колеж – Плевен, тел. 064 84 80 42, e-mail: salzitsas@abv.bg

Докладът е рецензиран.